

Titel: Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 30

Citation: "Fortegnelsen over Trykkefrihedens Skrifter II, stk. 30", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72*, Kanneworff, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-4_002-shoot-workid4_002_030.pdf (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Fortegnelsen bind 2, Fortegnelse paa alle de Skrifter som siden Trykfriheden ere udkomne, stk. 1-30, anm. nr. 1-447, dækkende 14.09.71-13.09.72

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

465

Fortegnelsen over alle udkomne Skrifter, siden

Trykfriheden.

Anden Aargang, 30. Stykke.

No. 437.

Huusholdnings-Kiernen af Danske

Lov om Landvæsenet, med hosføjede Betænkninger og Afhandlinger af Iver Elkiær, Ober- og Underrets Procurator. Første Deel. Kiøbenhavn 1771. Trykt og tilkiøbs hos Godiches Enke for 3 Mk. 8 Sk. Stor 20 Ark 8.

Intet var billigere, og meere overeensstemmende med Lovgiverens Øiemeed, end at enhver Borger i Staten uden Møie, og uden store Bekostninger kunde lære at kiende de Love, der bestemme hans Rettigheder og Pligter. Men i

2

466 Danmark er denne Kundskab ustridig foreenet med de største Vanskeligheder. Et Tidsløb af henved halvfemsindstyve Aar, upolitiske og vaklende Statsmaximer, have forøget vore Forordninger til en saadan Mængde, at det altid for dem, som ikke gjøre Profession af jurisprudence, bliver et kiedsomt og besværligt Arbeide, at erhverve sig den Lovkundskab, de i Forhold til deres specielle borgerlige Forfatning maatte behøve, og Hr. Høpssners Monopolium har endelig giort Sagen næsten gandske umuelig; thi Hvem har vel Lyst, for nogle og tredive Rigsdaler at ankiøbe sig en Samling af Forordninger, hvoraf de to tredie Deelee noget nær ere aldeeles ugyldige, og neppe den tiende Deel brugbar for Folk, betragtede i en eller anden Næringsstand, og den største Part af disse Anordninger ere dog virkelig kuns Politie-Love, som med Rette burde udgiøre et særskildt Corpus. Man bør altsaa med Taknemmelighed erkiende enhver Bestræbelse, der sigter til at lette Borgerne dette Arbeide. Vi kunne i saadan Henseende ikke andet end recommendere det Verk, hvoraf vi her anmelde vore Læsere den første Deel. Det indbefatter i en systematisk Orden de Love, som angaae Landvæsenet, og om dem finder man i de juridiske Skrifter sielden den fornødne Underretning, da disse som oftest indskrænke sig til Justiz-Lovene alleene.

3

467

Denne første Deel handler i 13 Capitler om Jordegodsers Inddeeling og Forvaltning, om Landmaaling, Taxt og Paalæg, om Skatters Oppebørsel og Inddrivelse, om Jords Indtagelse, Gierder og Grøfter, om fælledskabets Ophævelse, om Markeskiæl, om Reebning, om Syn og Grandskning, om Eiendoms Processer i Almindelighed, om Marehalm, Klittetog m. v., om aaer og Vand, om tørveskiær og lyngslet, og endelig om Land- og Forprang.

Overhovedet maae vi sige til Forfatterens Berømmelse, at han med temmelig Flid har udsøgt alle de om Landvæsenet ergangne Anordninger, og han har ved dette Arbeide vist nok giort Landmanden en vigtig Tieneste. — Dog kan vi ey heller nægte, at jo Verket tildeels har sine betydelige Mangler. Rationes legum feile næsten overalt. Definitionerne har sielden nogen logisk Rigtighed, visse Materier ere ikke nok udførte, andre derimod meere detaillerede, end Skriftets Hensigt udfordrede, saaleedes anføres om Kiøbstæderne meget, som ikke staaer i ringeste Connexion med Landvæsenet, — og alt hvad Forfatteren fra pag. 148 til 153 afhandler om Maaden at opmaale og beregne Jorderne efter deres foskiellige Figur, er gandske

uefterretlig, og vil hos Folk, der ikke forstaae Geometrien, lettelig

4

468

frembringe de største Misregninger; Men vi maae tillige tilstaae, at Hr. Elkiær har visse nye Theorier, som man neppe andensteds skulde finde. Vi i det mindste har aldrig hørt, at Figurerne kan betragtes efter 3 Dimensioner, Høide, Breede og Dybde, og endnu langt mindre, at der gives Triangler, som ere i Art af en skiæv Qvadrat, og, efter det hosføiede Træsnit, har 4 Sider og 4 Vinkler, see pag. 152. Vi troe vist, at Forfatteren alleene tilkommer Æren for disse Opfindelser, og neppe skal nogen Mathematikus gjøre ham den stridig.

No. 438.

Applications Udtog af alle de Kongelige Forordninger, Placater, Rescripter, Resolutioner, Ritualet, Krigs- og Skibs-Artikler, Collegiers Resolutioner, Octroier, Privilegier og Fundatser, fra Aar 1661. til nærværende Tid, hvilke maatte forandre, skierpe eller formilde, udvide eller indskrænke, forklare, oplyse eller forøge den Danske og Norske Lov: Henførte til de beqvemteste og behørige Artikler i hver Bog og Capitel, efter Lovenes Orden; tilligemed Paralel Steder, Anmerkninger og Tillæg, samt et alphabetisk Register over Materierne. Ved Johann Ludvig Lybecker, Kongl. Majests. Byefoged i Nibe & c.

5

469 Første Hefte. Kiøbenhavn 1772. Trykt hos Nicolaus Møller, og sælges i No. 8. paa Børsen, samt hos Gyldendal i Trompetergangen No. 112 for 1 Rdlr. Stor 39 og et halv Ark 8. med Fortalen.

Gode og paalidelige Registers over Forordningerne kan med Rette ansees som et meget vigtigt Hielpemiddel for Lovkyndighedens Elskere, og den Plan, Hr. Lybecker i sit Applications Udtog har valgt, nemlig at henføre Forordningerne til de Lovens Artikler, hvor de nærmest passe, er unægtelig den allerbeste. Registerne af denne Indretning forskaffe altid en ordentligere og meere sammenhængende Kundskab, end de blot alphabetiske, og de nøde Læseren til at gjøre sig vel bevandrede i Lovene selv, og dette er ikke en ringe Fordeel, men de udfordre tillige af deres Forfattere Nøjagtighed, Skiønsomhed og et fornuftigt Valg. Vi sige ikke for meget, naar vi paastaae, at disse Egenskaber udmærke nærværende Verk, Hvoraf her leveres den første Deel, som indbefatter de Forordninger, der henhøre til de 2de første Bøger i den Danske og Norske Lov, og man vil lettelig tilkiende det et betydeligt Fortrin for alle andre af sit Slags, saa meget mere, da det ikke blot citerer Forordningerne, men anfører tillige kortelig deres væsentlige Indhold, og det som oftest med Lovgiverens egne Ord.

6

470

No. 439.

Den mathematiske Haandbogs første

Deel, eller første Grunde til Regnekunsten og Algebra, ved Thomas Bugge, D. K. M. Ober-Landmaaler. Kiøbenhavn 1772. Trykt Hos Godiches Enke, og findes tilkiøbs hos Boghandler Gyldendal i Trompetergangen no. 112. for 1 Rdlr., men de som subskribere paa heele Verket bekomme denne Deel for 5 Mark. Stor 24 og et halv Ark Med. 8.

Længe nok have vi i Moders Maalet savnet en god og fuldstændig mathematisk Lærebog. Vel er det sandt, at vi have adskillige Udtoge og Indledninger, men det er langt fra, at disse ere i Stand til, at gjøre Matematikens Kundskab saa udbredet, som den fortjente; og at nedlade den til de Folk, i hvis Brug og Handtering den har sin nærmeste Indflydelse; Euclides, hvoraf Prof. Ziegenbalg har leveret en dansk Oversættelse, indbefatter kuns Geometrien, og er for sin vidtløftige og uanseelige Demonstrations Maade næsten væmmelig for de fleeste Læsere. Wolfs Auszug, hvoraf den ene Deel er oversat, er i Regnekunsten alt for upraktisk, i Geometrien temmelig god, men i Algebra saa kort, og i Solutionerne fuld af saa mange Spring, at det for jevne Genier altid vil blive vanskeligt, efter den

7

171

at hielpe sig selv tilrette, og Cramers, den vist nok fortiente Cramers Skrifter, feile aldeles den saa nødvendige Theorie, og synes kuns at være skrevne for Haandverksdrengene. Alle de øvrige have ligeledes deres store Ufuldkommenheder, og overalt indskrænke de sig næsten gandske til den reene Mathematik. I den Anvendte har man slet ingen ordentlige Systemer, thi den skarpsindige Krafts fortreffelige Mechanik er

gandske over de fleestes Begreber.

Denne Mangel paa en fuldstændig Mathematik, har Hr. Ober-Landmaaler Bugge foretaget sig at afhjælpe ved at levere os en beqvem Haandbog, der skulde indbefatte alle Matematikens Deele, og vi see ikke, fra hvem anden vi hellere skulde have ønsket os et saadant Verk.

Efter Forfatterens Plan skal heele Skriftet komme til at bestaae af 5 Tomer. I den udkomne første Deel afhandles Regnekunsten efter sin Theorie og Praxis tilligemed den Lære om Logarithmerne. Bogstav-Regningen og Algebra, med de simple og qvadratiske Liigheders Opløsning; Og alt det er udført paa saa ordentlig og fattelig en Maade, at enhver lettelig, uden andres Anviisning, skal kunde være sin egen Lærer, naar han kuns ikke lader det mangle paa den Op-

8

472 marksomhed og uafbrudte Troeskab, som Mathematiken altid fordrer af sine Elskere.

Grundighed foreenet med Tydelighed, og Korthed med Fuldstændighed ere Fortrin, der lade os ønske en snar Fortsættelse af et Verk, der ustridig vil geraade Nationen til Fordeel, og sin værdige Forfatter til ære.

No. 440.

Den unge Adelsmand Morosof, eller det sære Menneske. En ypperlig moralsk Afhandling, skreven af den berømte Grev Lynar. Kiøbenhavn 1771. Stor 4 Ark 8. Sælges hos Boghandler Buch for 1 Mark.

Den berømte Grev Lynars satiriske Piece: der Sonderling kaldet, er bekjendt nok, og behøver ikke af os at anprises. Vi see den derfor med Fornøjelse oversat, især af en Mand, der har vidst saa vel, som denne, at snøe sig med sit Sprog, for at gjøre Oversættelsen saa utvungen og flydende, eller saa dansk, som mueligt. Han er ingen Slave hverken af sin Originals enkelte Ord, eller heele Udtrykke, og leverer os imidlertid igien noget lige saa got Nationalt, som det Fremmede var, han ombyttede. Dog synes os, at han har været noget for yppig i enkelte

9

473

Ords Omskrivning; er vort Sprog da saa meget fattigt? og ifald det er det, da beriges det vel ikke paa denne Maade.

No. 441.

Billige Tanker om Helvedes Evighed og Arvesynden, i Anledning af en Selvtænkendes Skrift om disse Materier, offentlig meddeelte af Henr. Ussing, S.S. Minist. Cand. Jordens og Himmelens Skikke vide I at prøve; men hvi prøve I ikke denne Tid af dens Tegne? Luc. 12, 50. Trykt og tilkiøbs hos J. R. Thiele for 1 Mark, 6 Ark 8.

Denne Selvtænkende, hvis paradoxe udgivne Skrift vi forhen have anmeldt, var ikke af de Folk, der med Grundigheds og Skarpsindigheds Vaaben gaae i Marken mod gamle, og for sande antagne Meeninger: ney! paa den Maade skulde han ikke sætte Fornuftige Skrupler i Hovedet; men han havde dog noget, som kunde blende de Svageres Øine: en ordentlig Tænkemaade, en flydende og artig Stil, og faadanne Bieomstændigheder, kunde maaskee hos nogle af disse gielde i Steden for visse Grundsætninger, rigtige Erfarenheder, og upartiske Undersøgelser; hvor meget han i Henseende til disse sidste Poster er bleven os skyldig, have vi tildeels forhen haft Lejlighed

10

474

at erindre, og nærværende Forfatter har lagt det udførlig og ordentlig for Dagen. Vi kunne ikke andet, end rose den Maade, paa hvilken han gaaer til Verks i at bestride sin Modstander: Uden at henrives af en overdreven Iver til uvedkommende Ting, holder han sig ved Grundsætningerne og viser deres Ugrund, renser sin Kontraparts Philosophie, retter hans Forklaringer over Bibelens Sprog, og overalt beegener ham med Grunde, i et Sprog, der passer sig til Sagen, uden at glemme den Beskeedenhed, der aldrig bør favnes i flige Stridigheder, enten i Hensigt til Personer eller Sætninger.

no. 442.

eller den kierlige Ondskab. En dansk Original-Tragoedie udi 5 Akter. Forfattet af Andreas Aagaard. Trykt hos Svare. Stor 7 Ark 8. Sælges hos Forfatteren selv i Skindergaden no. 69. for 24 Skilling.

Denne Tragoedie er af det Slags, som man baade maae lee og græde over. Forfatteren skrev den for at fortiene noget til Livets Nødvendigheder! Tyranniske Hunger, der saaledes driver dine Plagede til at handle imod Naturen! — Ja vi troe, uden at Forf. havde behøvet at sige os det, at han havde fligt et voldsomt Kald til at

11

475 skrive: Vi beklage ham virkelig! men vi raade ham tillige, at han dog heller vil stræbe paa andre Maader at fortiene sit Livs Ophold, end paa den, han her har begyndt; det er jo dog for Haardt, blot for at tilfredsstille en hungrig Mave, at gaae hen og prostituere de danskes Smag, og sin egen ære, ved at bringe Misfostere for Lyset, som nærværende Isebella. — Stykket taaler ingen Kritik, thi det er i alle Henseender blottet fra alt, hvad der vidner om Indsigt, Smag og Skiønsomhed. — Poesien er Stykket værdig; i steden for at give vore Læsere Prøve deraf, ville vi have dem henviiste til Dorthe Engelbreths viser: Dog her har Forf. en fortieneste af en splinter nye Opfindelse: at skrive Vers

uden Ord! — — Thi den Kunst at skrive Vers

uden Tanker er gammel, og af mange brugt: det er sandt, at ordtomme og tanketomme Vers løbe næsten ud paa et; kuns de første ere mageligere baade at skrive og læse. Vi ville for Tingens nyheds skyld fornøie Læseren med en Prøve:

„Jeg— Dig - Forlort — har,

Jeg møder Dig — — De mig vel ikke spar!

No. 443.

Den Kiøbenhavnske Læsesahl, eller en Blanding af Litteraturen, indeholdende ga-

12

476 lante, historiske, lærde, kritiske, moralske, satiriske, politiske, alvorlige og skiertsende Materier, saavel som de daglige iblandt os og i vore Tider intræffende Begivenheder. Kiøbenhavn 1772. Trykt og tilkiøbs hos Svare for 4 β. Arket, 3 Stykker i 8.

Et muntert Hoved har allerede gjort sig lystig over den skrydende Tone, hvormed dette Ugeblad blev anmeldet (see Adr. Av. no. 45.). Man spaaede os der, "at medens Selskabet anvendte Publikums Penge til et vist offentlig Brug, vilde nok Publikum komme til at anvende Læsesalen til et vist privat Brug," og skal vi bekiende Sandhed, maae vi og tilstaae, det er den beste Nytte man kan have af Læsesalen. Vel er det derfor, at der ey af dette Ugeblad kom meere end 3 Nummere; — thi til det Brug mangle vi vist ey Skrifter i vore Tider.

No. 444.

Det Kiøbenhavnske muntre Borger-Selskab. Trykt og tilkiøbs hos Svare for 2 β. Stykket, 3 Stykker, hvert et halv Ark 8.

Dette Ugeskrift er nær beslægtet med forrige. — I Steden for 4 Standspersoner ere her 5 Gnavmatedorer: Katten, Hr. Staae for

13

477

giøgen, Hr. Hugaf, Hr. gaae forbi og Hr. med Potten. I Steden for Sekretæren paa Læsesalen er her en Protokollist, nemlig Matto eller Hr. Blarius. — Man kan og af Bladene see, at saadan en Herre fører Pennen; thi det er altsammen noget taabeligt Sladder.

No. 445.

Andfin Amundsen Nordmand ved den paa nye oprettede Kongl. Livvagts Ugeblade, som hver Fredag skal udgives, og indeholde adskillige opmerksomme Betragtninger, og tager sin Begyndelse fra den 8 May 1772. Trykt og tilkiøbs hos Svare for 2 β. Stykket, 5 Stykker, hvert et halv Ark 8.

Disse Ugeblade ere fra samme Fabriqve, som de næst foregaaende, og ere ogsaa i alle Henseender lige saa usle og ækle! Tak være Publikum, som stilte sin Nysgierighed efter at kiøbe alt; og derved qualte i Fødselen disse og andre ugentlige Smørerier.

No. 446.

Tilforladelig Anviisning, hvorledes man

med en udeblivelig Fordeel kan indsætte udi Tal-Lotteriet, samt Underretning om hvert Træknings-Steds lykkelige og ulykkelige Tal.

14

478 Kiøbenhavn 1772. Trykt og tilkiøbs Hos Höecke for 4 Skilling, 1 Ark 8.

Havde Forfatteren selv forstaaet den Konst han vil lære andre, troe vi neppe at denne Piece var kommen for Dagen. — Den begynder med nogle bekiendte Sandheder og vanslægtter endelig til gemeent Sladder, men Nytt leder man her forgieves efter. — Uden Tvivl har Forf. eneste Hensigt været ved dennes Udgivelse, at aabne sig en Nye lille Nærings-Vei, da hans forhen udgivne Klammerier mod et vist Laug et længere fandt Afgang.

No. 447.

Ob hoftem Patriæ devichim A. D. XCII. Janvarii 177 2. Hauniæ, trykt og sælges

hos Höecke for 4 Skilling, 1 Ark 4.

Er en Oversættelse af Dr. Cramers Ode über Dannemarcks Errettung den 17 Jan. 1772. (see Fortegn. No. 160.). Før endog den danske Oversættelse kom ud (uden Tvivl) ved Hr. Licut. Abrahamsen (i Biblioth. for nyttige Skrib.), var allerede denne forfattet i latinske Vers af H. H. Doct. Münster. Oversættelsen udtrykker Originalen temmelig vel, og opvække næsten de samme Følelser. Naar Originalen saavel som den

15

479

danske Oversættelse efter en Tid af to eller tre Aar. hundrede eller længe før bliver uforstaaelig formedelst den store Forandring de levende Sprog ere underkastede, saa skal dog Cramers heele Siel og ædle Tænkemaade, hans usminkede Kierlighed til Dannemark, som overalt spores i denne Ode, foreviges ved Oversættelsen i det uforanderlige latinske Sprog, og anprise sig for den sildigste Efterslægt som et værdigt Mønster til en ivrig Efterfølgelse.

Bekjendtgjørelser.

Vi slutte nu denne Aargang, som indeholder alt, hvad vore Presser have leveret fra 14 Sept. 1771. indtil 14 Sept. 1772., de løbende Ugeblade og et par andre Piecer undtagne, hvilke dog skal medtages i den følgende Aargang, som strax tager sin Begyndelse. I Følge vore Læseres ringe Antal, som ikke nær holder Forlæggeren skadesløs, samt Arbeidets møisommelighed baade for ham og os, havde vi næsten overgivet der, hvis ikke nogle særdeles Velyndere havde opmuntret os, og anpriste saadan en Journals Nytte for Fremtiden. Forlæggeren har derfor besluttet at modtage Subskription paa den 3die Aargang, og besørge Subskribenterne ethvert Stykke tilbragt, saasnaart det udkommer, for at spare Liebhabere for saa ofte at umage sig. De vilde altsaa behage at lade deres Navne regne enten hos Mad. Kannevorsk i Silkegaden eller hos Forlæggeren Gyldendal i Trompetergangen No. 112. Størrelsen vil blive omtrent 30 Ark sædvanlig Format og Tryk; thi, da man kan sikkert vente, at Eftertiden ikke skal give saa meget Stof for usle Skribentere, agter man at udlade sig vidtløftigere over betydelige Skrifter. Prisen bliver

16

480 for Subskribentere 1 Rdlr. paa Tryk- og 1 Rdlr. 1 Mk. 8 Skill. paa Postpapiir, men for andre kiøbere 4 Skill. Arket. Pengene betales ved Aargangens Ende til Forlæggeren mod hans Qvittering. Af 1ste og 2den Aargang ere endnu complete Exemplarer at bekomme.

Iblant den gode Smags Verker fortiene uden Tvivl moralische Briefe zur Bildung des Herzens et fortrinligt Sted. Deres Forfatter er Hr. Professor Dusch, en Mand, hvis Fortjenester i de skjønnede Videnskaber ere længe siden erkjendte: Forfatteren har i Henseende til disse Breve, foruden andre Fortjenester, ogsaa denne, at han er den første, som har optaget denne Skrivemaade efter Ovid. — De Ovidianske Heroider ere hans Mynstere i Henseende til Formen, men Materierne ere ikke som i disse indskrænkede til Elskovs-Handler. Mestendeels er en eller anden Hovedmoral Gienstanden, hvilken Forf. ved opdigtede Personers Karakterer, Handlinger og Situationer veed at gjøre levende og indtrængende. Undertiden lader han og en elskovshandel afgive Stoffet, men glemmer aldrig sin Hensigt, som er især at gjøre os bekiendte med det menneskelige Hierte, og aabne det for Dydens og Menneskelighedens Følelser. — Hans Sprog er udvalgt, og altid passende til Gienstanden; hans Udtrykke ere stærke, og hans Billeder vel trofne og levende. — Man troer med Grund, at Smagens Elskere iblant os skulle med Fornøjelse see dette smukke Skrift fordansket, og denne Forestilling har opvakt Lyst til at oversætte det. Man forsikrer og, at Oversættelsen skal blive Originalen værdig, samt vort Sprog til

Ære og Fordeel. — Den første Deel er alt under Pressen og bliver færdig til Nyeaar. De, som maatte have Lyst til at eie dette smukke Skrift og derfor ville lade deres Navne tegne hos enten Boghandler Pelt paa Børsen, Buch paa Nørregade eller hos Forlæggeren Gyldendal i Trompetergangen No. 112. inden denne Tid, bekomme den første Deel for 3 Mk., som er just hvad den tydske Original koster, da derimod andre Kiøbere siden maae betale 3 Mk. 8 Skill.